

Мане и врлине

- Код два-три аутора побројане врлине долазе до пуног изражаја.
- У процесу колективног рада саживљавање је веома битно.
- Са порастом броја аутора понекад се привидно чини да више њих – боље види. Ово може да утиче на слабљење изоштрене критичке пажње.
- Важан је утицај колективно-тимског рада на стваралачко зревање и усавршавање личности појединца (на пример инспиративан однос песничког кружока – мења и дограђује однос и став према поезији).
- Однос два ствараоца који су међусобно учитељ и ученик,
- Однос доброг учитеља и самоука. Стваралачко саживљавање са учитељем. Потреба за већим бројем учитеља. Један се тешко достиже, а од више њих се понешто може усвојити и узети и тако се узвисити до њиховог нивоа.
- Дobar стваралачки колектив намеће осмишљено критичко мишљење што је један вид суштаства науке. Важност благовремене критике и самокритичности у датом моменту. Некритичке похвале и опсервације могу да нанесу озбиљне штете и невоље.

Прва фаза:

Страх од ауторитета – „обожавање“ и примисао да се не може достићи. Помањкање критичког сагледавања – недостатак концепцијског мишљења – компаративних односа и аналогија. Често се од „дрвета не сагледава шума“.

Друга фаза:

Настаје кад се схвате мане и слабости „идола“, реакција у њиховом „рушењу“.

Трећа фаза:

Када се ауторитет схвата као човек са постојећим врлинама и манама. Људски је погрешити – то је разлика од аутомата.

Однос учитеља и ученика

Филозофија праксе се, поред осталог, позабавила педагошким аспектима и сложеним односом између учитеља и ученика. То је, по Грамшијевом мишљењу *активан однос узајамних веза*, у коме је сваки учитељ „увек и ученик, а сваки ученик и учитељ.“⁷⁵⁴ Гледано шире, овај однос и релација постоји у *читавом друштву у целини*, али он се манифестује и у међуљудским корелацијама у смислу постављања појединца, према другим јединкама. По Грамшијевом мишљењу, он се очитује и *између интелектуалних и неинтелектуалних сталежа*, између елитно најбољих и најодабранијих с једне стране и њихових следбеника с друге, те између предавача, професора и ученика и студената. У нашем случају, то се

⁷⁵⁴ Антонио Грамши, *Изабрана дела*, стр. 43-44.